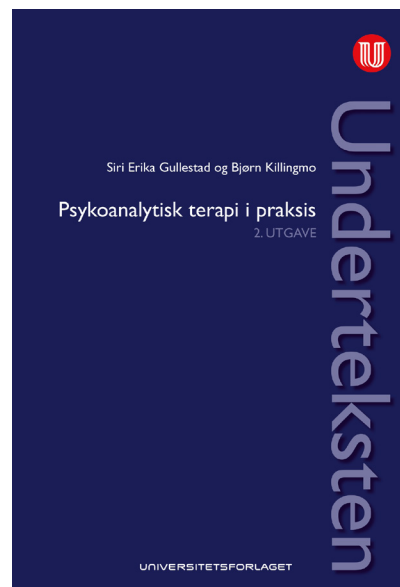

Bokanmälan
Bokanmeldelse

Siri Erika Gullestad og Bjørn Killingmo
Oslo

Underteksten – psykoanalytisk terapi i praksis

Ikke all atferd (sv. beteende) er fornuftig og forståelig, verken for personen selv eller omgivelsene. Freud innførte begrepet det ubevisste, som en modell til å forstå og håndtere irrasjonelle fenomener. Dette har blitt en del av den vestlige kultur, sammen med begreper som overføring, motoverføring, motstand og repetering av internaliserte relasjoner. Det undervises i psykodynamisk terapi innen utdanninger av helsepersonell på høyskole og universitetsnivå, og er integrert i grunnutdannelsen og videreutdanningen av leger og psykologer. Felles for psykodynamisk terapi er forståelsen av ubevisste motiv og sammenhengen med tidligere erfaringer.

Forfatterne tar sikte på å beskrive psykoanalytisk behandling med både teoretisk begrepsapparat og kliniske eksempler som belyser teorien. Boken kom i første utgave i 2005, og denne andre utgave er utvidet på grunnlag av erfaringer med den første. Boken har et vidt perspektiv og viser hvordan psykoanalytisk behandling stadig er i utvikling. De tar samtidig et standpunkt til de forskjellige retningene, og presenterer ”psykoanalysen på norsk”, som

startet med Norges første professor i psykologi, Harald Schjelderup, hvis professorat i filosofi ble omgjort til psykologi i 1928. Ved siden av å bygge opp Psykologisk Institutt ved Universitetet i Oslo, drev han en omfattende psykoanalytisk praksis og skrev lærebøker i psykologi og psykoanalyse. Hans bok *Nevrosene og den nevrotiske karakter* (1940) har i Norge vært en viktig innfallspurt til psykoanalysen for generasjoner av psykologer og psykiatere,

og ble gjenuttgitt i 1988 med innledning av Bjørn Killingmo.

Killingmo er professor emeritus og Gullestad er professor i klinisk psykologi ved Psykologisk Institutt ved Universitetet i Oslo. Begge er, som Schjelderup, praktiserende psykoanalytikere i tillegg til å være akademikere.

Boken er delt i tre deler, i tillegg til forord og innledning.

Innledningen starter med psykoanalysens menneskeforståelse, at under overflaten ligger hensikter og mål og at det er dette psykoanalytikeren lytter etter.

Det gir en oversikt med historiske perspektiver, om teori som et strategisk kart man organiserer sin forståelse etter, om psykoanalyse som terapi, behandlingstilbud, som kunnskapsbase, behandlingsmetode, og i forhold til andre behandlingsformer. I den siste delen av innledningen pekes på at psykoanalytisk terapi kan være en truet behandlingsform i lys av det offentlige krav om evidensbaserte behandlingsformer.

Del I kalles *Teoretisk fundament*, og omhandler psykoanalysens begrepsapparat og teorigrunnlag, i to kapitler.

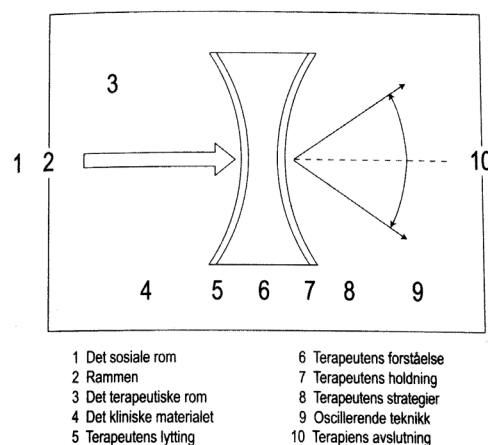
Kapittel 1: *Nøkkelbegreper* med hovedoverskriftene Ubevisste prosesser, Motivasjon, Affekt, Struktur, Relasjon og Psykopatologi.

Kapittel 2: *Epistemologiske problemstillinger* diskuterer psykoanalysens vitenskapsteoretiske posisjon.

Her drøftes framveksten av relasjonell psykoanalyse og intersubjektivitetsteori under avsnittet "Den nye scenen" og hvorvidt terapeuten kan sies å kunne ha en observerende posisjon, og hvorvidt en avdekker ubevisst materiale eller konstruerer mening. Hva en forstår med sannhet: "korrespondanse eller koherens" Psyken som relasjonell, som oppstår i møtet med terapeuten, oppfatning av psyken, og hvordan en kan validere tolkninger i terapien.

Del II, *Klinikk*, er kjernen i boken, med 11 kapitler over 160 sider. Her anvendes teorien. Forfatterne beskriver systematisk hvordan psykoanalytisk terapi foregår i praksis, gjennom 10 begrep, det sosiale rom, rammen, det terapeutiske rom, det kliniske materialet, terapeuten lytting, terapeuten forståelse, terapeuten holdning, terapeuten strategier, oscillerende teknikk og terapiens avslut-

ning. De bruker en figur, en linsemodell, som "illustrerer prosessen fra etablering av rammen til avslutning av terapien" (side 87).

Figur 1. Linsemodell

De påfølgende kapitlene følger denne modellens 10 ledd. Her kommer en nært innpå terapien med eksempler på terapeutiske grep, utdrag fra terapeutiske dialoger, terapeuten egen prosess og valg av intervensjon.

Del III *Teori om endring*, har to kapitler, *Om det kurative* og *Om validering*. Det overordnede kurative er etablering av mening, av sammenheng.

I kapitlet om validering, argumenteres for at forandringer i pasienten som skjer i terapien må kunne dokumenteres og demonstreres for utenforstående. De argumenterer for at de terapeutiske endringene er av "individspesifikk, relasjonell art (som) gjør at de i liten grad lar seg kvantifisere". Endring kan ikke måles gjennom validerte og reliable måleinstrumenter alene. Til tross for det store antallet psykoterapistudier er det få som prøver å fange opp de endringene som psykoanalytisk behandling tar sikte på. De argumenterer for at det må være kongruens mellom behandlingsmetode og resultatmål. De mener metoder som er sensitive for psykoanalytiske data er Rorschach og Adult Attachment Interview. De beskriver dybdeintervjuet, der en intervjuer stiller åpne spørsmål og lar pasienten svare åpent og der pasientens personlighetsfungering vurderes ut fra psykoanalytisk

forståelse, som ytterligere en måte å fange opp psykoanalytisk endring.

Forfatterne som har hatt og innehar professoratet etter Schjelderup, kombinerer i denne læreboken den akademiske tradisjonen og den kliniske psykoanalytiske erfaringen. De er godt oppdatert i forhold til nye retninger, hvor diskusjonen nå er særlig livlig, og som de selv deltar aktivt i. Boken beskriver moderne, relasjonsorientert psykoanalytisk behandling forankret i objektreasjonsteori og tilknytningsteori.

De kaller sitt eget ståsted relasjonsorientert karakteranalyse. Det kan gi assosiasjoner til Wilhelm Reich, som Schjelderup var påvirket av.

Forfatternes erklærte ståsted oppleves ikke som noen hindring for å bli inspirert av både den pedagogiske framstillingen, klargjøringen og systematiseringen av begreper og de kliniske vignettene.

Denne boken vil være en grunnbok for studenter i psykologi, og i videreutdanning innen psykodynamisk psykoterapi og for andre som vi sette seg inn i psykodynamisk tenkning.

Forfatternes tittel "Underteksten" er en god metafor til alle de forskjellige undertekstene som vi som lesere finner eller skaper i møtet med den manifeste teksten.

Øystein Sørbye

Cand. Med., Spesialist i Barne- og Ungdomspsykiatri.
Oslo

ofsorbye@gmail.com

Referans

Siri Erika Gullestad og Bjørn Killingmo
Underteksten. Psykoanalytisk terapi i praksis
2. utg.
Oslo: Universitetsforlaget (2013)
ISBN 978-82-15-01890-4
Ant. sid 300